

**Лідери спільнот ВПО:
досягнення та актуальні
виклики у вирішенні проблем
внутрішнього переміщення в
Україні**

1 12.00 – 12.10 ВСТУПНЕ СЛОВО

**2 12:10 – 13:10 ПРЕЗЕНТАЦІЯ
ПРОБЛЕМ СПІЛЬНІТ ВПО ТА
ШЛЯХІВ ЇХ ВИРІШЕННЯ**

**3 13:10 – 14:00
ОБГОВОРЕННЯ , Q&A**

Соціальне підприємництво – ресурс для розвитку організації та соціальної активності

Виклики та можливості соціального підприємництва

- Громадські організації запроваджують соціальні підприємства як дієвий механізм забезпечення фінансової сталості організації та альтернативу фінансуванню за рахунок грантів.
- Соціальні підприємства не тільки підтримують спільноти ВПО, але й вирішують гострі проблеми місцевої громади
- Соціальне підприємство – в першу чергу бізнес, та потребує знань та інструментів. Клієнти не сприймають ці підприємства не як соціальні, для них більш важливою є якість продукції або послуг.

Соціальне підприємництво – ресурс для розвитку організації та соціальної активності

Актуальні проблеми соціального підприємництва

- Недостатнє фінансування, в тому числі, доступних кредитних програм для започаткування справи (закупівля обладнання, оренда приміщення, витратні матеріали, сировина тощо)
- Відсутність або обмежена кількість грантових програм для соціальних підприємців в західних та центральних областях України
- Відсутність або обмежена кількість можливостей для навчання/перекваліфікації персоналу
- Відсутність податкових пільг для соціальних підприємців та прогалини в діючому законодавстві щодо соціального підприємництва

Соціальне підприємництво – ресурс для розвитку організації та соціальної активності

Запропоновані варіанти вирішення

- Програми фінансової/матеріальної підтримки соціальних підприємств:
  - гранти на започаткування та розвиток СП
  - пільгове кредитування та лізінг
  - розповсюдження таких програм на всю територію України
- Навчальні програми для соціальних підприємців та персоналу:
  - реалізація комплексних програм підтримки соціальних підприємців (наприклад, менторських програм)
  - компенсація витрат на навчання персоналу СП вузькоспеціалізованим навичкам
- Програми обміну досвідом:
  - навчальні поїздки
  - організація зустрічей, обговорень
  - обмін досвідом з соціальними підприємствами країн ЄС

Досвід впровадження та реалізації регіональних та місцевих цільових програми для ВПО

Актуальна ситуація

- За роки внутрішнього переміщення була розроблена система рамкових документів щодо задоволення базових потреб ВПО.
- На місцевому та обласному рівні ВПО включені в різні програми соціальної допомоги та підтримки.
- Такі програми є відображенням загальних потреб та проблем. Вони стосуються забезпечення зайнятості і розширення можливостей працевлаштування, забезпечення житлом, навчання, оздоровлення дітей, розвитку молоді з числа ВПО.
- Активісти реалізують адвокаційні інтервенції щодо включення ВПО в програми соціальної допомоги та підтримки, а також проводять моніторинг їхньої реалізації.
- В регіонах, де кількість ВПО є незначною (від 0,2% до 4,69%), обґрунтованою вбачається позиція місцевих органів влади щодо відсутності необхідності впроваджувати окремі програми інтеграції ВПО на місцевому рівні. Проте в цих регіонах, підтримка ВПО здійснюється в межах чинних програм на тих же умовах, що існують для постійно проживаючого населення.

Досвід впровадження та реалізації регіональних та місцевих цільових програми для ВПО

Актуальні проблеми соціального забезпечення внутрішньо переміщених осіб:

- Відсутність житла (власного, соціального, тимчасового)
- Недосконалість механізму компенсації за втрачене або зруйноване житло
- Працевлаштування (низька заробітна плата в регіонах, неможливість знайти роботу за фахом), відсутність якісних перекваліфікаційних програм, програм для започаткування власної справи, як результат – міграція та пошук роботи за кордоном)
- Недостатнє фінансування гуманітарних програм та гуманітарної, фінансової допомоги під час пандемії та втрати роботи
- Відсутність якісної фахової психологічної допомоги (ПТСР, депресивні стани, домашнє насилля)
- Відсутність безкоштовної або пільгової додаткової/позашкільної освіти (гуртки, спортивні секції, змістовне)
- Невизнання ВПО членами територіальної громади, відсутність категорії ВПО в існуючих місцевих програмах, наприклад “Турбота”

Досвід впровадження та реалізації регіональних та місцевих цільових програми для ВПО

Актуальні проблеми соціального забезпечення внутрішньо переміщених осіб:

- Юридичні аспекти оформлення/переоформлення/відновлення документів/ оформлення соціальних виплат, субсидій, виплати та оформлення пенсій/ прив'язка пенсії до верифікації ВПО, відсутність дистанційної верифікації
- Перетин кордону з ОРДЛО та Кримом – інфраструктура, транспорт, обмеження ввезення грошей та речей з ОРДЛО та Криму
- Обмежені можливості для інституційного розвитку та поточної діяльності організацій ВПО
- Майже відсутнє представництво інтересів ВПО на рівні міських рад та виконавчих комітетів у громадах (це ускладнює прийняття необхідних рішень та програм у громадах, які б в свою чергу покращили соціальне забезпечення ВПО в приймаючих громадах)

Досвід впровадження та реалізації регіональних та місцевих цільових програми для ВПО

Запропоновані варіанти вирішення

Реалізація донорськими організаціями:

- гуманітарних програм прямої допомоги під час пандемії (грошова допомога, лікування, продукти, одяг)
- програм з працевлаштування, перекваліфікації, започаткування власної справи, створення соціальних підприємств
- програм фахової психологічної допомоги
- програм для отримання додаткової /позашкільної освіти для дітей
- програм технічної допомоги для ГО з метою організації онлайн роботи, інституційного розвитку
- програм підтримки оздоровчих дитячих таборів/гуртків, запроваджених ВПО
- програм підтримки етнічних меншин (кримських татар, ромів)

Підтримка проведення адвокаційних кампаній:

- Забезпечення пенсійних виплат без прив'язки до довідки ВПО
- Визнання факту народження/смерті в адміністративному порядку
- Забезпечення пільг для дітей, які мають статус дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів

Практика вирішення житлових проблем спільнотами ВПО

ДОСЯГНЕННЯ

- Запроваджені державні програми (Доступне житло, Тимчасове житло, Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення заходів щодо підтримки територій, що зазнали негативного впливу внаслідок збройного конфлікту на сході України)
- Запроваджені кредитування на купівлю житла (Кредит під 3%, кредит під 7%)
- Створені житлово-будівельні кооперативи ВПО (Вінниця, Ужгород)
- Розроблені місцеві житлові програми для ВПО
- Активна адвокація та пошук рішень з боку громадських організацій ВПО щодо прийняття та реалізації місцевих житлових програм
- ВПО отримали право на реєстрацію на облік за місцем їх перебування для отримання соціального житла

Практика вирішення житлових проблем спільнотами ВПО

Актуальні проблеми забезпечення житлом внутрішньо переміщених осіб

- Недостатнє фінансування комплексних державних та місцевих програм забезпечення житлом ВПО.
- Відсутність ефективної системи компенсації за втрачене/зруйноване/житло, до якого немає доступу. Відповідно до Порядку, затвердженого Постановою КМУ № 767, є можливість отримання компенсації в адміністративному та судовому порядку, але жодна з цих процедур не є досконалою і не задовольняє потреби постраждалого населення.
- Умови комплексних програм не дозволяють більшості ВПО взяти участь у цих програмах. Складність доступу до цих програм підвищується через негативний психологічний стан внутрішньо переміщених осіб.
- Відсутність фінансування житлово-будівельних кооперативів. Створення ЖБК активістами-ВПО є дієвим способом сприяти задоволенню житлових потреб ВПО в Україні. Але на даний момент такі ініціативи не отримують системної підтримки ані зі сторони держави ані міжнародної спільноти.

Практика вирішення житлових проблем спільнотами ВПО

Запропонований механізм вирішення

1. Аналіз нормативно-правової бази, спрямованої на вирішення житлових потреб ВПО.
2. Аналіз потреб та можливостей ВПО в сфері житла.
3. Моніторинг ефективності житлових програм та відповідність потребам та можливостям ВПО.
4. Залучення грантових коштів на забезпечення програм реконструкції та будівництва житла для ВПО. В тому числі:
  - а) формування фондів тимчасового житла для ВПО, будівництво/реконструкція житлового фонду для ВПО за допомогою субвенції з державного бюджету місцевим громадам (наприклад, співфінансування 70% – держава, 20% – донор, 10% – місцевий бюджет)
  - б) власне будівництво
  - в) будівництво житла житлово-будівельними кооперативами ВПО
5. Адаптація умов програм пільгового кредитування на придбання, будівництво житла до можливостей ВПО (ЕБРР, грантові організації, кредитні спілки, Державна іпотечна установа).
6. Програма лізингу (співфінансування: уповноважені банки, державні кошти\гарантії, донорські кошти).

Практика вирішення житлових проблем спільнотами ВПО

Проведення адвокаційних ініціатив та кампаній

1. Проведення адвокаційної кампанії щодо удосконалення існуючих житлових програм із залученням ГО та ІГ ВПО.
2. Розроблення компенсаторного механізму за житло ВПО, що знаходиться на ТОТ (під заставу житла на окупованих територіях).

Статистика

У 2018 та 2019 роках законами України про Державний бюджет на відповідні роки було передбачено фінансування програми «Доступне житло» у розмірі 100 млн. гривень. У 2018 році із 10,5 тисяч поданих заяв, житло придбали 208 сімей ВПО, у 2019 році – 782 сімей ВПО. За інформацією Уряду, у 2020 році житлом забезпечено 74 родини. Бюджет на придбання житла у 2021 році становитиме 125 млн. гривень. Кількість зареєстрованих заяв для отримання державної підтримки за цією програмою станом на 2020 рік сягає 16 тисяч, з них понад 10 тисяч заяв було подано ВПО.

Станом на початок 2020 року за даними Моніторингової місії ООН з прав людини, по обидва боки лінії зіткнення під час бойових дій було пошкоджено чи зруйновано понад 50 тисяч житлових будинків.

У 2020 році 198 родин ВПО/АТО отримали пільговий кредит під 3% річних. На 2021 рік грошей в бюджеті немає. Планується продовжити програму за рахунок коштів KfW. Але механізму участі на даний час немає.

ДЯКУЄМО!

Have a great
day ahead.